Vrije tijd in breedbeeld

Een dvd over nest en web in buitenschoolse opvang

Landelijke en stedelijke buitenschoolse opvang kunnen erg van elkaar verschillen, maar er zijn ook parallellen. Elke goede buitenschoolse opvang werkt aan een warm nest en een rijk web. Wat zijn dat precies? En hoe laat je je hierover inspireren?

Om met je IBO (Initiatief voor Buitenschoolse Opvang) inspiratie op te doen voor een goede nest- en webwerking werd recent de film "Knopjesman" op dvd uitgebracht. Je krijgt er te zien hoe de Brusselse IBO's dit realiseren. Maar natuurlijk gelden nest en web niet enkel voor buitenschoolse opvang uit een grootstad. Ook meer landelijke buitenschoolse opvangvoorzieningen kunnen veel doen aan een goede nest- en webfunctie.

Nestfunctie

Wouter Claessens, pedagogische coach bij IBO De Verliefde Wolk in Sint-Jan Molenbeek (Brussel)

'Wij zien het IBO vooral als een veilige, warme plek waar kinderen na en buiten de schooltijd helemaal zichzelf kunnen zijn. Zodra de kinderen hier binnen komen, voelen ze zich thuis. Om dat te bereiken hanteren we een bepaalde structuur met herkenningspunten. Zo zijn er in ons IBO verschillende speelhoeken en weten de kinderen waar ze welk speelgoed kunnen vinden. Dit is hun plek: ze kennen hier de weg en kunnen zelf kiezen waarmee ze spelen. Die keuzevrijheid maakt van IBO-tijd echte vrije tijd. Zo kunnen de kinderen ook kiezen met wie ze willen spelen. We vinden het belangrijk dat kinderen hier vriendschappen kunnen opbouwen en onderhouden en dat ze op een respectvolle manier met elkaar omgaan en met elkaar kunnen spelen.

Om te zorgen dat nieuwe IBO-kinderen niet verloren lopen, nemen we uitgebreid de tijd om hen te laten kennismaken met het IBO, de andere kinderen en de begeleiders. Als je hier binnenkomt, zie je onmiddellijk foto's hangen van alle begeleiders met hun namen erbij. We zorgen er zo voor dat de kinderen, maar ook hun ouders, de begeleiders kennen. Het vergemakkelijkt het eerste contact en na een tijdje ontstaat een vertrouwensband. Daarom is de continuïteit in ons team ook zo belangrijk. Kinderen en ouders hebben meestal een specifieke begeleider bij wie ze zich het meest op hun gemak voelen.
Hoewel de klemtoon voor onze veilige nest-functie op vrij spel ligt, bereiden de begeleiders ook activiteiten voor. Dat zijn heel gewone zaken zoals gezelschapsspelletjes, knutselen en voetballen. Maar dat kunnen ook speciale turnactiviteiten of dansateliers zijn, en nog veel meer. De begeleiders houden altijd activiteiten achter de hand waaruit de kinderen kunnen kiezen. Maar de kinderen kunnen ook kiezen om niet deel te nemen. In de vakanties proberen we de extra tijd die we hebben met de kinderen maximaal te benutten. We gaan dan zo veel mogelijk op uitstap en we organi-

Tulsi Celie, coördinator van IBO Stekelbees in Sint-Gillis-Waas

'Wanneer kinderen na school het IBO binnenstappen, is er altijd eerst een koek- en drankmoment. Dat is in al onze vestigingen zo. Daarna kunnen de kinderen vrij spelen, deelnemen aan het aanbod van de opvang of hun huiswerk maken. Kinderen weten dat. Er zit structuur in de opvangtijd en er zijn regels en afspraken die een veilig gevoel bevorderen.
We werken bijvoorbeeld met aparte ruimtes die ingedeeld zijn volgens leeftijd en afgestemd op de eigenheid van elke groep. Zo krijgen kinderen een plaats: ze mogen hier zijn. De kleuters vind je in "Het Vliegende Paard" en de tieners in het lokaal dat zij zelf "Het Mierennest" doopten. Naast de naam, hebben de tieners ook mee beslist over de inrichting. In plaats van tafels, kozen de kinderen houten kisten om aan, op en onder te zitten. Ze vinden het veel leuker om daar hun huiswerk op te maken en het stimuleert hen dat te doen in een ontspannen en toffe sfeer. Bovendien kunnen ze de ruimte met de kisten makkelijk zelf herschikken, afhankelijk van wat ze willen doen. Het is echt hun tienernest.
Een vast element is de muur waarop van alle tieners een "tienerpas" hangt: een soort identiteitskaart die de kinderen maken zodra ze naar het vierde leerjaar gaan, met hun foto, hun naam en hun geboortedatum op. Die kaart markeert heel duidelijk het ogenblik dat overgaan naar de tienerwerking. Wanneer ze naar het middelbaar onderwijs gaan en afscheid nemen, spuiten ze in graffiti hun naam op de muur. Zo proberen we betekenis te geven

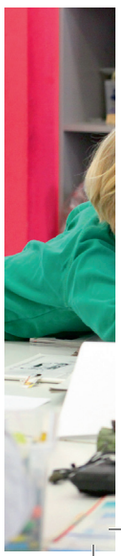

seren speciale activiteiten zoals kook-, muziek- en vertelateliers. Hoe breder de waaier aan activiteiten, hoe meer kansen we de kinderen bieden om te experimenten en hun eigen mogelijkheden te verkennen en uit te breiden.

De nest-functie is er niet enkel voor de kinderen: ook de begeleiders moeten zich hier thuis kunnen voelen. Ons IBO is voor hen een fijne werkplek waar ze de kans krijgen om te doen wat ze graag doen en wat ze goed kunnen. Sommige begeleiders zetten zelfs hun eigen hobby's in bij de activiteiten. Begeleider Tallal bijvoorbeeld maakt in zijn vrije tijd met het koper uit elektriciteitsdraden figuurtjes die hij aan elkaar last. Telkens als hij dat atelier in ons IBO doet, zijn de kinderen dolenthousiast en krijgt Tallal zelf ook een *boost*! We gaan af en toe ook uit eten met het team, of samen naar de film. Die informele momenten vind ik belangrijk omdat de begeleiders dan in een open en losse sfeer met elkaar kunnen praten en elkaar zo beter leren kennen. Dat komt onze werking alleen maar ten goede.'

aan overgangsmomenten. De kinderen kijken trouwens erg uit naar het moment waarop zij op de muur een "eeuwig" plekje krijgen en iets nalaten aan de volgende generatie.
Hoewel er aparte ruimtes zijn, mogen de kinderen wel in alle ruimtes komen. Kinderen moeten immers vrij kunnen bewegen in het IBO. Ook in de locaties met een kleinere capaciteit is dat zo en daar gaan we soms nog een stapje verder. Wanneer de kinderen na school binnenkomen, doen ze hun jas en hun schoenen uit en nemen ze bijvoorbeeld zelf hun koek en drank uit de koelkast, net zoals thuis.
Voor ons is het belangrijk dat kinderen hier na school even tot rust kunnen komen. De band met de begeleiders is daarin essentieel: kinderen voelen zich geborgen in een team met vaste begeleiders. Ook voor ouders is die continuïteit belangrijk. De begeleiders volgen elk kind goed op, weten wat het graag doet, waar het die dag allemaal heen gaat en hebben daarover een goed contact in de dagelijkse gesprekken met de ouders.'

Webfunctie

Wouter Claessens, pedagogische coach bij IBO De Verliefde Wolk in Sint-Jan Molenbeek (Brussel)

'Inzetten op de web-functie betekent dat we ons niet beperken tot ons eigen IBO en tot de activiteiten die onze eigen begeleiders inrichten, maar in de buurt op zoek gaan naar andere vrijetijdsorganisaties die activiteiten aanbieden voor kinderen. Dat kan heel ruim zijn. Zo hebben we hier in Molenbeek naast het gemeenschapscentrum ook verschillende sport-, cultuur- en jeugdwerkingen met een ruim aanbod voor kinderen en jongeren.

Met die organisaties bouwen wij samenwerkingen uit, soms structureel, soms eerder sporadisch. Zo kunnen kinderen ervoor kiezen om zich te engageren voor een langere periode, zoals een trimester of een schooljaar, of ze kunnen zich naargelang het aanbod vrij inschrijven. Soms nodigen wij een organisatie uit om in onze lokalen een activiteit te doen met onze kinderen. Elke donderdag komt bijvoorbeeld een begeleidster van Jeugd en Muziek bij ons een workshop begeleiden over muziek en ritmiek. Zij werkt met

Tulsi Celie, coördinator van IBO Stekelbees in Sint-Gillis-Waas

'In Sint-Gillis-Waas zijn we nog volop aan het zoeken hoe we de webfunctie van de buitenschoolse opvang kunnen vormgeven. Op gemeentelijk niveau gebeurt dat in het Lokaal Overleg Kinderopvang, waar ik samen met de regiomanager aan deelneem. Samen met verschillende organisaties uit de gemeente denken we na over hoe we de kinderopvang in Sint-Gillis-Waas zo rijk en gevarieerd mogelijk kunnen maken.

Binnen en buiten dat Lokaal Overleg vormt de school een belangrijke partner voor ons. We bespreken de schoolvrije dagen en ook specifieke zaken over de kinderen. Leerkrachten en begeleiders wisselen op de bus of aan de schoolpoort telkens ook kort de belangrijkste info uit . Zij kennen elkaar en er is een goede communicatie. Daarnaast contacteren de scholen mij wanneer er nieuwe ouders zijn met vragen over de buitenschoolse kinderopvang. Ouders komen dus meestal via de school bij ons.

We hebben ook een vakantieopvangbeurs: een infomoment van de gemeente waar wij – samen met onder meer het jeugdwerk en de speelpleinwerking – ons aanbod aan ouders voorstellen. In de vakanties voorzien wij namelijk vooral opvang voor de kleuters. De oudere kinderen kunnen naar de speelpleinwerking of naar activiteiten van Grabbelpas. Wij krijgen dat programma van de jeugddienst en bekijken dan met de kinderen waarop ze willen intekenen. Maar ook buiten de vakanties nemen we deel aan externe activiteiten. Die hoeven niet duur te zijn, denk maar aan zwemmen, een bezoek aan het museum of met de tieners naar het jeugdhuis. >

de kinderen een voorstelling uit voor een slothappening in mei. Daarnaast brengen wij onze kinderen ook zelf naar partnerorganisaties. Op een atletiekpiste in de buurt organiseert vzw de Foyer een aantal keer per week atletiekworkshops. Wij zorgen ervoor dat kinderen die dat willen hieraan kunnen deelnemen. Op die manier werken wij een beetje als "rode loper" naar de buurt. We kunnen echt wel spreken van een win-winsituatie: kinderen kunnen deelnemen aan activiteiten waar ze anders niet zo makkelijk toegang tot krijgen en de organisaties bereiken op hun beurt kinderen die ze anders niet zouden bereiken. Én we bouwen samen met partners uit de buurt aan een gevarieerd keuzeaanbod van vrijetijdsactiviteiten voor kinderen.

Ook de ouders zijn onontbeerlijke partners bij het uitbouwen van onze webwerking. Als we op uitstap gaan, dan informeren we waar we geweest zijn en wat je daar kan doen. Bij veel organisaties kunnen ouders namelijk ook terecht om zelf activiteiten met hun kinderen te doen, ik denk bijvoorbeeld aan een spelotheek of een museum in de buurt. Als IBO hebben we hier een belangrijke rol. Door organisaties te verbinden en zichtbaar te maken, verlagen we de drempels voor ouders en kinderen. Daarom zijn ouders ook altijd welkom om mee te gaan. Soms nodigen we hen daarvoor expliciet uit en soms zijn ouders zelf vragende partij.'

Meer info

De film *Knopjesman. Kiezen voor kwaliteit in buitenschoolse opvang*, werd in opdracht van de Vlaamse Gemeenschapscommissie ontwikkeld door VBJK en kost 15 euro. Je kunt de dvd bestellen via www.vbjk.be/publicaties. Verder is er een app in de maak.

Ons IBO is in het web vooral een soort draaischijf. Na school komen sommige kinderen eerst naar het IBO, blijven hier even en gaan dan bijvoorbeeld zelfstandig naar de muziek- of tekenschool. Ze komen daarna terug naar hier, of worden ter plekke door de ouders opgepikt. Ouders zijn een belangrijke partner in de webwerking. Soms willen kinderen naar activiteiten die ver uit elkaar liggen maar die in ons landelijk gebied met het openbaar vervoer niet bereikbaar zijn. Onze ouders spreken dan met elkaar af om samen het vervoer te regelen, ook grootouders worden vaak ingeschakeld.

Zelf zorgen wij ervoor dat de kinderen buiten komen in de buurt. Dat gebeurt soms via een dorpsspel, waarbij de kinderen winkels binnenstappen en mensen aanspreken om opdrachten te vervullen. Of via een fiets- of steppetocht en zelfs een huifkartocht. Maar we proberen kinderen ook te verbinden met hun ruimere omgeving. Zo bezochten we onlangs het dorpje Doel hier vlakbij. Veel van onze begeleiders wonen daar, we kennen dus de geschikte partners. We namen contact op met een belangenorganisatie die een artistieke activiteit voor onze kinderen uitwerkte. De kinderen mochten muurschilderingen en tekeningen maken op de gevel van een huis en kregen zo iets mee over de geschiedenis en de huidige situatie van Doel.

Bij uitbreiding kun je stellen dat de samenwerking tussen onze zes verschillende locaties ook een vorm van webwerking is. We wisselen vaak uit en doen verschillende activiteiten samen. Wanneer er op woensdagnamiddag niet veel kinderen zijn in een bepaalde locatie, gaan begeleiders met die kinderen naar een andere locatie. Kinderen vinden het leuk om eens op een andere plaats te spelen, met een andere buitenruimte, andere begeleiding, een ander aanbod en andere kinderen. Soms gaan groepen van verschillende locaties voor een bosspel samen naar het bos. Want hoewel we over veel groen op ons eigen terrein beschikken, zoeken we het groen ook op in naburige bossen, parken en kinderboerderijen.' ◄